

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*Затверджено Вченою радою Рівненського
державного гуманітарного університету
Протокол № 3 від 23 лютого 2017 р.*

Ректор



проф. Постоловський Р.М.

**ПРОГРАМА
КАНДИДАТСЬКОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для складання кандидатського іспиту за спеціальністю 13.00.01 – “Загальна педагогіка та історія педагогіки” розроблено відповідно до паспорта педагогічних спеціальностей, освоєння яких передбачає дослідження мети, змісту, методів і засобів, форм організації та контролю навчальної діяльності, а також логіку, методи та методику науково-педагогічних досліджень.

Зміст програми передбачає також виявлення володіння здобувачами досягнень світової цивілізації в галузі педагогічної науки з урахуванням надбань української педагогічної думки та шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу; виявлення розуміння генезису педагогічних категорій, володіння основами теорії навчання та виховання, сучасними педагогічними технологіями та методами науково-педагогічних досліджень.

Вимоги до знань та умінь здобувачів.

Здобувач повинен знати:

- історію розвитку педагогіки, структуру та функції навчальної дисципліни, бути ознайомленим з різними педагогічними концепціями, підходами та поглядами вітчизняних та зарубіжних вчених на проблеми освіти та виховання;
- предмет навчальної дисципліни: закономірності, концепції та перспективи розвитку педагогіки як науки і навчальної дисципліни;
 - тенденції та перспективи розвитку освіти в Україні та у розвинутих країнах.
 - особливості пізнавальних процесів, шляхів забезпечення успішного навчання і розвитку особистості;
 - нормативні та законодавчі документи про освіту, педагогічну діяльність, усвідомлювати мету та конкретизувати її в завданнях;
 - зміст, основні форми та методи навчально-виховної роботи ;
 - про аудиторну та позааудиторну роботу з аспірантами для реалізації завдань педагогічної науки;
 - про різні форми і методи виховних впливів на майбутніх аспірантів вищої школи залежно від педагогічних ситуацій;

Здобувач повинен вміти:

- послідовно і систематично розвивати вміння аналізувати вплив історичних, культурних, філософських, психологічних, економічних, соціальних чинників і підходів на специфіку формування вищої освіти в різних країнах світу;
- повинен вільно оперувати педагогічними знаннями, використовувати досвід сучасного викладання педагогіки та інших дисциплін.
 - відповідати сучасним вимогам до підготовки викладача вищої школи, формування його професійної та загальної педагогічної підготовки:
 - визначати завдання педагогічної науки відповідно до замовлення суспільства у сфері освіти;
 - застосовувати теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження;
 - здійснювати навчання та виховання майбутніх аспірантів відповідно до педагогічних закономірностей і принципів;
 - практично використовувати методи створення навчальних планів і робочих програм у вищому навчальному закладі, враховувати динаміку розвитку змісту освіти

- правильно обирати та застосовувати методи та методики науково-педагогічних досліджень.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ 1. Історія розвитку школи та педагогіки у світі й Україні.

Тема 1.1. Розвиток освітніх процесів періоду Київської Русі.

Тема 1.2. Розвиток школи на території нинішньої України у XVI – початку XIX ст.

Тема 1.3. Розвиток освіти та педагогічної думки в Україні у XIX- XX ст.

Зарубіжні педагогічні теорії

Тема 1.4. Теорія виховання Я.А.Коменського.

Тема 1.5. Педагогічні погляди Дж. Локка.

Тема 1.6. Педагогічні погляди Ж.Ж.Руссо.

Тема 1.7. Педагогічні погляди французьких просвітників.

Тема 1.8. Педагогічна діяльність А. Дістервега і Г.Песталоцці.

Тема 1.9. Зарубіжні педагогічні теорії кінця XIX- початку XX ст.

Розділ 2. Загальні питання педагогіки.

Тема 2.1. Поняття про педагогіку як науку, її основні категорії, предмет, об'єкт і завдання.

Тема 2.2. Методи науково – педагогічних досліджень.

Тема 2.3. Особистість як предмет виховання, зовнішній і внутрішній фактор її розвитку.

Тема 2.4. Система освіти в Україні.

Розділ 3. Теоретичні і методичні основи навчання (дидактика)

Тема 3.1. Навчання як специфічний процес розвитку і формування особистості та його дослідження у дидактиці.

Тема 3.2. Суть процесу навчання, його завдання і структура.

Тема 3.3. Дидактичні закономірності і принципи навчання.

Тема 3.4. Методи навчання та активізація пізнавальної діяльності учнів.

Тема 3.5. Форми організації навчання і їх розвиток у дидактиці.

Тема 3.6. Контроль, перевірка та оцінка знань учнів.

Розділ 4. Теоретичні та методичні основи виховання

Тема 4.1. Основи виховної роботи в школі.

Тема 4.2. Соціальні інститути виховання.

Тема 4.3. Принцип побудови виховного процесу в школі.

Тема 4.4. Зміст та методи формування особистості школярів у виховному процесі.

Тема 4.5. Форми організації виховання.

Тема 4.6. Формування творчої особистості вчителя.

Розділ 5. Педагогіка вищої школи.

Тема 5.1. Методологія педагогіки вищої школи.

Тема 5.2. Предмет і завдання педагогіки вищої школи. Система вищої освіти в Україні.

Тема 5.3. Процес навчання у вищій школі. Зміст і стандарти вищої освіти.

Тема 5.4. Форми організації, методи навчання у вищій школі.

Тема 5.5. Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі.

Тема 5.6. Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у вищій школі.

Тема 5.7. Психолого-педагогічні основи формування професійної компетенції викладача вищої школи

Розділ I. Історія розвитку школи та педагогіки у світі й в Україні.

Тема 1.1. Розвиток освітніх процесів у період Київської Русі.

Освітні процеси в Україні періоду діяльності князя Володимира Великого. Розвиток освіти та виховання за часів Ярослава Мудрого. Поширення навчальної літератури у культурно-освітніх центрах Київської Русі.

Тема 1.2. Розвиток школи на території нинішньої України у XVI – початку XIX ст.

Братські школи в Україні (Львів, Луцьк, Острог) у XVI – XVII ст. та їх роль у розвитку української культури. Розвиток педагогічної думки в Україні у кінці XVI – першій половині XVII ст. Внесок Стефана та Лаврентія Зизаніїв, Мелетія Смотрицького, Сильвестра Косова, Іова Борецького, Петра Могили та ін. у розвиток педагогічної освіти в Україні. Вплив національних та релігійних протиріч в Україні на розвиток освітньо-виховних процесів (олитовлення та ополячення). Острозька школа – якісно нова школа, заснована на вітчизняному досвіді та національних традиціях.

Печерський монастир як національно-просвітницький центр України: навчання дітей у монастирських школах, створення бібліотек, переписування книг, книгодрукування.

Києво-Могилянська академія як центр вітчизняної науки, культури і освіти XVII-XVIII ст.

Педагогічні погляди Григорія Сковороди.

Тема 1.3. Розвиток освіти та педагогічної думки в Україні у XIX-XX ст.

К.Д. Ушинський і розвиток педагогіки в Україні. Педагогічні погляди Івана Франка. Внесок Софії Русової у розвиток української педагогіки. Педагогічні погляди і освітня діяльність М.І. Пирогова в Україні. Педагогічні погляди Т.Г. Шевченка, його “Букварь Южнорусский”. Педагогічна спадщина українських діячів народної освіти кінця XIX – початку XX ст. та її значення для сучасності (Б. Грінченко, І. Огієнко, Я. Чепіга, С. Черкасенко). Педагогічні ідеї О.В. Духновича. Культурно-освітні погляди видатного українського вченого-педагога, громадського діяча М.П. Драгоманова.

Новаторські педагогічні ідеї та творчі знахідки в Україні у 20-ті роки XX ст. Педагогічна спадщина А.С. Макаренка і сучасна школа.

Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського та її значення для розвитку сучасної школи.

Розвиток освіти та педагогічної думки на сучасному етапі. Педагоги-новатори.

Зміст та спрямування Державної національної програми “Освіта” (Україна XXI ст.).

Зарубіжні педагогічні теорії.

Тема 1.4. Теорія виховання Я.А. Коменського.

Дидактичні погляди вченого-педагога. Організація процесу навчання (класно-урочна система) за Я.А. Коменським. Значення науково-педагогічної спадщини Я.А. Коменського для розвитку сучасної педагогіки і педагогічної практики.

Тема 1.5. Педагогічні погляди Джона Локка.

Засоби виховного впливу на формування особистості в педагогічній теорії Д.Локка. Навчання та професійна орієнтація молоді за Д.Локком. Місце педагогічних ідей Д.Локка в сучасній системі навчання та виховання.

Тема 1.6. Природне і вільне виховання в працях Ж.Ж. Руссо. Жіноче виховання в теорії французького просвітителя. Значення педагогічних поглядів Ж.Ж.Руссо.

Тема 1.7. Педагогічні погляди французьких просвітителів К.Гельвеція та Д.Дідро.

Ідеї К. Гельвеція та Д. Дідро про навчання і виховання “широких навчальних мас”. Релігійне виховання в поглядах К. Гельвеція та Д. Дідро. Актуальність положень науково-педагогічних праць К. Гельвеція, Д. Дідро.

Тема 1.8. Педагогічна діяльність Адольфа Дістервега.

Управлінська праця А. Дістервега в галузі освіти. Ідея суспільного виховання в спадщині А. Дістервега. Вимоги до роботи вчителя за А. Дістервегом.

Тема 1.9. Зарубіжні педагогічні теорії кінця XIX початку XX століття. Педагогіка “громадянського виховання” і “трудової школи”. Педагогіка “дій”. Експериментальна педагогіка. Прагматична педагогіка (Джон Дьюї).

Розділ 2. Загальні питання педагогіки.

Тема 2.1. Поняття про педагогіку як науку, її основні категорії, предмет, об’єкт і завдання.

Поняття про педагогіку, виділення її в особливу галузь знання і предмет дослідження. Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, розвиток людини, формування особистості. Поняття про предмет і об’єкт певної діяльності.

Виховання як суспільне явище. Педагогічна діяльність, її предмет, об’єкт і завдання. Своєрідність об’єкта педагогічної діяльності. Виховання в контексті традиційних і сучасних концепцій.

Предмет, об’єкт і завдання педагогічної науки. Система педагогічних наук. Зв’язок педагогіки з іншими науками.

Педагогіка як навчальна дисципліна, її предмет, об’єкт, завдання. Методологічні основи педагогіки.

Тема 2.2. Методи науково-педагогічних досліджень

Поняття про методи науково-педагогічних досліджень.

Емпіричні методи: спостереження, бесіда, інтерв’ю, анкетування, експеримент, узагальнення незалежних характеристик, рейтинг. Основні правила користування ними.

Теоретичні методи: аналіз, узагальнення, моделювання, монографічний метод. Метод кваліметрії, тестування, системний підхід. Умови їх застосування та ефективності.

Статистико-математичні методи. Сфера їх застосування.

Необхідність оволодіння методами науково-педагогічних досліджень студентами – майбутніми педагогами.

Методологічні основи розвитку педагогічної теорії. Ідеалістична та матеріалістична філософсько-методичні концепції.

Тема 2.3. Особистість як предмет виховання, зовнішні і внутрішні фактори їх розвитку.

Значення мети виховання для педагогічної теорії і практики. Суспільно-економічна зумовленість виховання у різні історичні часи. Всебічний розвиток особистості в поглядах філософів-матеріалістів (Гельвецій, Дідро, Руссо та ін.).

Дуалістичний та односторонній характер виховання.

Розробка в педагогіці проблеми розвитку і виховання особистості.

Ідеалістичні та матеріалістичні теорії розвитку особистості.

Вплив спадковості, виховання та середовища на розвиток і формування особистості.

Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.

Тема 2.4. Система освіти в Україні

Поняття про систему освіти. Порівняльний аналіз освітніх систем. Шляхи інтеграції системи освіти України у світову освітню систему. Напрями реалізації багатоступеневої освіти в Україні. Структура загальноосвітньої, середньої і професійної школи в Україні.

Розділ 3. Теоретичні і методичні основи навчання (дидактика).

Тема 3.1. Навчання як специфічний процес розвитку і формування особистості та його дослідження у дидактиці.

Поняття про дидактику, її дослідження в педагогіці. Основні проблеми, які розробляє дидактика. Виділення з дидактики окремих методик та її вплив на їх розвиток. Дидактична система.

Цілісний педагогічний процес як єдність процесів виховання і навчання. Структура педагогічного процесу: мета, суб'єкт, об'єкт, засоби, кінцевий результат.

Основні компоненти педагогічного процесу: мета, завдання, принципи, зміст, методи, форми, їх єдність і взаємозв'язок. Спільні риси та специфіка процесів виховання і навчання.

Об'єктивний закон як необхідний, істотний, постійний зв'язок явищ і процесів та їх властивостей. Закономірність як прояв кількісних і якісних характеристик цих зв'язків і залежностей.

Тема 3.2. Суть процесу навчання, його завдання і структура.

Поняття “ змісту навчання ” та необхідність розробки його наукових основ. Найважливіші фактори, які впливають на зміст освіти. Теорії формальної і матеріальної освіти. Наукові основи змісту освіти та їх удосконалення. Документи, що визначають зміст освіти (навчальні плани, програми, підручники, навчальні посібники). Суть навчання і його завдання. Поняття: знання, уміння, навички, здібності. Структура процесу навчання і відображення у ній характеру навчально-пізнавальної діяльності учнів. Визначення цільового компоненту навчання. Формування потреб в оволодінні знаннями та мотивів учіння. Поняття про рушійні сили процесу учіння.

Регулювання і контроль за ходом навчально-пізнавальної діяльності.

Перспективи розвитку змісту навчання у сучасній школі.

Тема 3.3. Дидактичні закономірності і принципи навчання.

Принципи педагогічної діяльності як прояви дії об'єктивних законів і закономірностей педагогічного процесу.

Характеристика принципів педагогічної діяльності і цілеспрямованості, зв'язку з життям і практикою, науковості і доступності, систематичності і послідовності, свідомості, самодіяльності, активності, творчості, поєднання поваги і вимогливості, педагогічного оптимізму, виховання і навчання в колективі, поєднання виховання і навчання з продуктивною працею, зворотного зв'язку, оптимізації, інтенсифікації, комплексності. Об'єктивні закони і закономірності, якими кожен з цих принципів зумовлений. Правила педагогічної діяльності, зумовлені цими принципами.

Тема 3.4. Методи навчання та активізації пізнавальної діяльності учнів.

Поняття методів навчання як категорії дидактики. Принципи класифікації методів навчання. Характеристика методів навчання на основі зовнішніх форм їх прояву. Характеристика методів навчання на основі їх внутрішньої логічної сторони. Характеристика методів навчання на основі внутрішнього логічного шляху засвоєння знань учнями. Критерії вибору методів навчання.

Тема 3.5. Форми організації навчання і їх розвиток у дидактиці.

Поняття форми організації навчання та підходи до їх класифікації. Генезис форм організації навчання в зарубіжній та вітчизняній школі. Становлення, ознаки та розвиток класно-урочної системи навчання. Урок, його структура і типи. Інші форми організації навчання в школі та за її межами. Перспективи розвитку диференціації та індивідуалізації в модульно-рейтинговій системі навчання. Самостійна робота учнів та умови педагогічного керівництва нею.

Тема 3.6. Контроль, перевірка та оцінка знань учнів.

Значення, функції та об'єкт контролю. Види контролю знань. Методи контролю. Аналіз причин неуспішності учнів. Дидактичні засоби боротьби з невдачами у навчанні. Проблеми оцінки знань учнів. Перспективи тестової перевірки знань учнів.

Розділ 4. Теоретичні та методичні основи виховання.

Тема 4.1. Основи виховної роботи в школі.

Мета сучасної виховної роботи в школі. Принципи виховання. Школа як відкрита виховна система. Аналіз виховання в контексті світової цивілізації. Гуманістичні ідеали вітчизняної виховної системи. Перспективи розвитку виховання як процесу соціалізації особистості.

Тема 4.2. Соціальні інститути виховання.

Культурологічний підхід до виховання як системи формування творчої особистості. Сім'я як провідний осередок соціального виховання учнів. Особливості шкільного виховного процесу та принципи його побудови. Педагогічний процес у позашкільних закладах. Аналіз причин девіантної поведінки молоді. Проблеми вільного виховання і моральної відповідальності. Перспективи розвитку альтернативних моделей виховання та умови їх впровадження у школах України.

Тема 4.3. Принципи побудови виховного процесу в школі.

Поняття про принципи виховання та їх генезис. Принцип єдності загальнолюдського і національного у виховному процесі. Принцип опори на традиційні та альтернативні моделі організації виховного процесу. Принцип послідовності, варіативності і доступності змісту, форм організації, методів засвоєння соціального досвіду, морально-етичних норм. Принцип оптимального впливу на особистість у різних соціальних інститутах виховання. Принцип систематичності і гнучкості моделей середовища, яке виховує. Умови застосування і взаємозв'язок принципів виховного впливу на особистість.

Тема 4.4. Зміст та методи формування особистості школярів у виховному процесі

Соціальні вимоги до змісту виховання творчої особистості. Характеристика вітчизняних і зарубіжних концепцій вільного розвитку особистості і громадянської відповідальності. Аналіз причин та недоліків змісту сучасного виховного процесу. Психолого-педагогічне забезпечення формування особистості школяра в різних виховних моделях. Генезис системи методів виховання. Методи індивідуального виховання та колективного впливу на розвиток свідомості учня. Методи самовиховання особистості. Умови вибору та ефективного застосування методів виховання.

Тема 4.5. Форми організації виховання.

Поняття про індивідуальні, групові (колективні) та масові форми виховання. Генезис індивідуальних форм виховної роботи, їх особливості, недоліки і переваги. Групові (колективні) форми виховання учнів у школі та інших осередках соціального середовища, їх становлення, переваги та недоліки. Масові форми організації виховного процесу, їх генезис та місце в процесі соціалізації особистості. Взаємозв'язок індивідуальних, колективних і масових форм виховання у досвіді роботи шкіл України. Перспективи розвитку форм організації виховання в контексті світових освітніх процесів.

Тема 4.6. Формування творчої особистості вчителя

Соціальні, професійні і культурні вимоги до сучасного вчителя. Складові педагогічної майстерності вчителя. Педагогічні умови продуктивного діалогу вчителя і учня. Логіка, психологія і педагогіка взаємодії вчителя і учнів у навчально-виховному процесі. Критерії успішності педагогічної діяльності творчого вчителя. Причини невдач у професійно-педагогічній підготовці сучасного вчителя та засоби боротьби з ними.

Розділ 5. Педагогіка вищої школи.

Тема 5.1. Методологія педагогіки вищої школи.

Методологія в педагогічній науці. Рівні методологічного знання. Філософський рівень. Загальнонауковий рівень методології педагогіки: системний, логічний, історичний, синергетичний підходи. Конкретнонауковий рівень методології. Особистісний, діяльнісний, діалогічний, культурологічний, етнопедагогічний, технократичний, педоцентричний, дитиноцентричний, соціетарний, аксіологічний, акмеологічний підходи. Технологічний рівень. Фундаментальні, прикладні дослідження, розробки. Методи педагогічних досліджень.

Тема 5.2. Предмет і завдання педагогіки вищої школи. Система вищої освіти в Україні.

Галузі педагогіки: Місце педагогіки вищої школи в структурі педагогічних наук. Об'єкт і предмет педагогіки вищої школи. Мета, завдання, функції педагогіки вищої школи її категоріальний апарат Закони, закономірності, принципи вищої освіти. Моделі вищої освіти, структура вищої освіти в Україні. Модернізація системи вищої освіти в Україні і Європейський освітній процес. Цілі, завдання, зміст Болонського процесу.

Тема 5.3. Процес навчання у вищій школі. Зміст і стандарти вищої освіти.

Система організації навчального процесу у вищій школі. Дидактика вищої школи. Типи навчального процесу, його структура, основні функції. Мотиви навчання студентів. Принципи навчання. Структура процесу засвоєння знань.

Зміст освіти, його складові. Зміст навчання. Стандарт освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика. Освітньо-професійна програма. Навчальний план, навчальна програма дисципліни: типова, робоча. Підручник, навчальний посібник. Вимоги, принципи побудови навчальної літератури.

Тема 5.4. Форми організації, методи навчання у вищій школі.

Форми навчання. Форми організації навчального процесу. Практична підготовка студентів, її види. Методи навчання у вищій школі. Принципи класифікації методів навчання у вищій школі. Критерії вибору методів навчання. Перспективи розвитку диференціації та індивідуалізації в модульно-рейтинговій та кредитно-модульній системах навчання.

Тема 5.5. Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі.

Діагностика знань і умінь студентів, її структурні компоненти. Контроль, перевірка, оцінювання; облік статистичних даних, їх аналіз; прогнозування педагогом діяльності студентів, власної діяльності, тенденцій навчального процесу. Функції контролю, педагогічні вимоги до нього. Види контролю. Форми організації контролю. Система оцінювання знань і умінь студентів. Модульно-рейтингова система оцінювання. Система національного освітнього моніторингу.

Тема 5.6. Психолого-педагогічні особливості виховної роботи у вищій школі.

Системний підхід до організації виховання у вищому навчальному закладі. Виховання, процес виховання, його особливості у вищій школі. Структура процесу виховання. Мета, завдання, принципи виховання; зміст виховання; форми організації, методи, прийоми, засоби виховання; виховна взаємодія інтегрованих суб'єктів; результати виховання. Класифікація форм організації і методів виховання. Психологічні вимоги до організації процесу виховання. Алгоритм виховного процесу. Структура та зміст роботи куратора студентської академічної групи. Функції куратора. Вимоги до особистості куратора. Принципи планування його роботи. Студентський колектив у системі виховання студентської молоді. Методика вивчення особистості студента та академічної групи. Типології особистості студентів. Критерії та рівні розвитку академічної групи. Етапи розвитку колективу академічної групи.

Студентське самоврядування у вищому навчальному закладі: мета, завдання, принципи, структура.

Тема 5.7. Психолого-педагогічні основи формування професійної компетенції викладача вищої школи

Соціально-психологічні портрети сучасного студента та сучасного викладача вищого навчального закладу, їх обумовленість суспільними процесами. Основні напрями когнітивного і психосоціального розвитку особистості в студентському віці. Кризова насиченість студентського віку, її причини та наслідки. Типи діяльності й поведінки студентів у сфері навчання й пізнання. Особливості змісту й структури діяльності викладача вищої школи. Психолого-педагогічні передумови ефективності науково-педагогічної діяльності викладача. Психологічні типи викладачів: особливості їх професійної поведінки та науково-педагогічної діяльності.

Підготовка науково-педагогічних кадрів та формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи. Основні вимоги до особистісних та професійних рис, здібностей педагога. Поняття професійної компетентності викладача вищої школи, її структура. Шляхи оволодіння нею. Культура педагогічного спілкування викладача зі студентами. Педагогічна етика і такт. Культура мовлення викладача, шляхи вдосконалення його мовленнєвої культури.

Питання до кандидатського іспиту

Загальні основи педагогіки.

1. Педагогіка як наукова дисципліна. Об'єкт і предмет педагогіки.
2. Основні поняття і категорії педагогіки.
3. Сучасні методи науково-педагогічного дослідження.

Історія педагогіки

4. Предмет, завдання та джерела історії педагогіки.
5. Проблема виховання у філософських теоріях Стародавньої Греції (Демокрит, Сократ, Платон, Арістотель).
6. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
7. Школа і педагогіка в Стародавньому Римі. М. Ф. Квінтіліан про вчителя, навчання і виховання.
8. Спартанська й афінська системи виховання: порівняльний аналіз.
9. Характеристика школи й освіти доби європейського Середньовіччя.
10. Я.А.Коменський про мету, завдання та принципи освіти й виховання.
11. Класно-урочна система Я. А. Коменського, роль учителя в сучасних умовах. Шляхи удосконалення класно-урочної системи навчання.
12. Дидактичні погляди Коменського. «Велика дидактика».
13. Принцип природовідповідності як аксіома педагогічної науки у трактуванні Я.Коменського та Й.Песталоцці.
14. Ідея загальнолюдського виховання в працях Ж. Ж. Руссо та Г. Сковороди.
15. Діяльність братських шкіл в Україні (Львів, Луцьк, Острог) їх роль щодо розвитку мови, науки, культури, освіти.
16. Характеристика «Статуту Львівської Братської школи 1586. Порядок шкільний».
17. Становлення та розвиток вищих навчальних закладів в Україні (Острозька та Києво-Могилянська академії).

18. «Волинська гімназія», Кременець-Волинські Афіни, Київський університет св. Володимира.
19. Організаційно-просвітницька діяльність Петра Могили.
20. Олександр Духнович «Народна педагогія».
21. Розвиток освіти та педагогічної думки в Західній Україні (І. Франко, Л. Українка, О. Попович, Юліан Романюк та ін.).
22. Педагогічні погляди Т. Шевченка, М. Костомарова, П. Куліша.
23. К. Д. Ушинський – засновник наукової педагогіки.
24. Вклад Софії Русової у розвиток української педагогіки.
25. Впровадження загальнообов'язкового навчання.
26. Освітня діяльність і педагогічні погляди М. Пирогова, М. Драгоманова, Б. Грінченка, М. Грушевського).
27. Педагогічна діяльність Г. Ващенко.
28. Педагогічна діяльність А. Макаренка, його внесок у розвиток педагогічної науки.
29. Гуманістична сутність педагогічних поглядів В. Сухомлинського.
30. Про значення роману Ж. Ж. Руссо «Еміль або Про виховання» для розвитку світової педагогічної думки
31. Теорія елементарної освіти Й. Песталоцці.
32. Педагогічна теорія Гербарта.
33. Принцип культури відповідності А. Дістервега.
34. Життєвий шлях та педагогічна діяльність К. Д. Ушинського «Рідне слово», «Людина як предмет виховання».
35. Ідея вільного виховання Л. Толстого, її втілення в практику Яснополянської школи.
36. Діяльність учителів-новаторів за часів Радянського Союзу.
37. Закон України «Про освіту» (1991, 1996).
38. Етнопедагогіка та народна педагогіка – історичні передумови їх розвитку в Україні.

Дидактика

39. Цілі навчання, їх поділ на групи.
40. Використання таксономії Блума для визначення цілей навчання.
41. Зміст навчання у вітчизняній школі. Навчальний план.
42. Структура методу навчання.
43. Сучасні освітні технології.
44. Теорія і практика диференційованого навчання.
45. Розвивальне навчання (теорія Занкова, Давидова).
46. Інклюзивна освіта в Україні.
47. Класифікації методів навчання в сучасній школі.
48. Шляхи удосконалення сучасного уроку.
49. Принципи навчання та їх трактування.
50. Закони і закономірності навчання.
51. Система контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів.

Теорія виховання

52. Закономірності процесу виховання. Виховання як процес і результат.
53. Завдання, суть і зміст фізичного виховання учнів у загальноосвітній школі.

54. Про співвідношення розумового та інтелектуального виховання в українській школі.

55. Народна педагогіка про моральне виховання у сім'ї.

56. Трудове виховання та система профорієнтаційної роботи в середній школі.

57. Методи виховання та їх характеристика.

58. Сучасні форми виховання.

Школознавство

59. Реалізація циклу управління в шкільній практиці.

60. Методична робота у навчальному закладі.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія [Підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів] / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І. Д. Бех. – Київ: Либідь, 2006. – 272 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д. Бех. – Київ: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Борисенко. – К.: Унісерв., 2000. – 191 с.
5. Васькович Г. Шкільництво в Україні (1905-1920) / Г. Васькович. – Мюнхен: УВУ, 1969. – 226 с.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, вихователів і батьків / Г. Ващенко // Полтавський вісник. – Полтава, 1994. – 191 с.
7. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для студентів вищих навч. закл. / О. І. Вишневський. – Дрогобич: Коло, 2003. – 180 с.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
9. Власова О. І., Марушкевич А. А. Основи психології та педагогіки: Підручник / О. І. Власова, А. А. Марушкевич. – Київ: Знання, 2011. – 333с.

10. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
11. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – Київ: Райдуга, 1994. – 61 с.
12. Євтух В. Б., Марушкевич А. А., Дем’яненко Н. М., Чепак В. В. Вступ до етнопедагогіки: Навчальний посібник / В. Б. Євтух, А. А. Марушкевич, Н. М. Дем’яненко, В. В. Чепак. – Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2004. – 88 с.
13. Євтух В. Б., Марушкевич А. А., Дем’яненко Н. М., Чепак В. В. Етнопедагогіка. Ч.1. Навч.посібник / В. Б. Євтух, А. А. Марушкевич, Н. М. Дем’яненко, В. В. Чепак. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”. – 2003. – 149 с.
14. Закон України “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 року № 2984-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2002. – № 20. – С. 134.
15. Закон України “Про дошкільну освіту” від 11 липня 2001 року № 2628-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2001. – № 49. – С. 259.
16. Закон України “Про загальну середню освіту” від 13 травня 1999 року № 651 (XIV) // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1999. – № 28. – С. 230.
17. Закон України “Про освіту” від 23 травня 1991 року № 1060-XII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 34. – С. 451.
18. Закон України “Про позашкільну освіту” від 22 червня 2000 року № 1841-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2000. – № 46. – С. 393.
19. Закон України “Про професійно-технічну освіту” від 10 лютого 1998 року № 103/98-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1998. – № 32. – С. 215.
20. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М. З. Згуровський. – Київ: НТУУ “КПІ”, 2006. – 544 с.
21. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996. – № 30. – С. 141.

22. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інформац. зб. Міністерства освіти України. – Київ, 2000. – №22. – С. 7-21.
23. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / Василь Григорович Кремень. – Тернопіль : “Навчальна книга – Богдан”, 2004. – 384 с.
24. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / Василь Григорович Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448с.
25. Любар О. О., Федоренко Д. Т. Історія педагогічної думки і освіти в Україні. Частина 1: Дохристиянський період / О. О. Любар, Д. Т. Федоренко. – Київ, 1993. – 109 с.
26. Малафіїк І. В. Дидактика. Навч. посіб. / І. В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2009. – 405 с.
27. Марушкевич А. А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини Івана Огієнка: Навчальний посібник з педагогіки (цикл лекцій) / А. А. Марушкевич. – Київ: Вид. “АСМІ”, 2005. – 312 с.
28. Марушкевич А. А. Основи педагогіки: Навчальний посібник / А. А. Марушкевич. – Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2007. – 123 с.
29. Марушкевич А. А. Педагогіка вищої школи: Теорія виховання. Навчальний посібник / А. А. Марушкевич. – Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2006. – 60 с.
30. Марушкевич А. А., Кошечко Н. В. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник (модульне навчання) / А. А. Марушкевич, Н. В. Кошечко. – Київ: ВПЦ “Київський університет”, 2007. – 80 с.
31. Марушкевич А. А., Кошечко Н. В. С.Ананьїн (1873–1942 рр.): Педагогічні ідеї (Цикл лекцій): Навчальний посібник з педагогіки / А. А. Марушкевич, Н. В. Кошечко. – Київ: Знання, 2011. – 152 с.
32. Марушкевич А. А., Постовий В. Г., Алексеєнко Т. Ф. та ін. Родинна педагогіка: Навчально-методичний посібник / [Наук. ред., концепція А. А. Марушкевич]. – Київ: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 216 с.

33. Модернізація освіти України у контексті євроінтеграційних процесів: історико-педагогічний аспект: Монографія / [За ред. Н. Г. Сидорчук]. – Житомир: ЖДУ, 2008. – 300 с.
34. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник . 3-є видання, доповнене / Н. Є. Мойсеюк. – К.: ВАТ “КДНК”, 2001. – 608 с.
35. Навчальний посібник “Вища освіта України і Болонський процес” / [За загальною редакцією В. Г. Кременя. Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болубаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин]. – Київ-Тернопіль: “Богдан”, 2004. – 368 с.
36. Освітні інновації у вищих навчальних закладах України : каталог / МОНУ ; Наук.-метод. центр вищої освіти / [уклад.: В. І. Соколов, В. В. Висоцька ; (відп. ред. К. М. Левківський)]. – Київ: Стилос, 2003. – 336 с.
37. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська; [за ред. О. М. Пехоти]. – К.: А.С.К., 2003. – 255 с.
38. Плахотнік О. В. Геоекологічна освіта: проблеми та перспективи розвитку: Монографія / О. В. Плахотнік. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2009. – 303 с.
39. Плахотнік О. В., Шваб В. К. Основи загальної та військової екології: Видання 2-е, доповнене. Навчально-методичний посібник / О. В. Плахотнік, В. К. Шваб. – К.: ТОВ “Інфодрук”, 2012. – 310 с.
40. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології: Навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
41. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підруч. / С. О. Сисоєва. – Київ: Міленіум, 2006. – 346 с.
42. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. – Кн. 2 / За ред. О. В. Сухомлинської. – Київ: Либідь, 2005. – 550 с.
43. Українське народознавство / За заг ред. С. П. Павлюка, Г. Й. Горинь, Р. Ф. Кирчіва. – Львів: Вид. центр “Фенікс”, 1994. – 605 с.
44. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред. В. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – 471 с.